NEW

2018

M.A.

1st Semester Examination

SANSKRIT

PAPER—SAN-102

Full Marks : 40

Time : 2 Hours

The figures in the right-hand margin indicate full marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

Illustrate the answers wherever necessary.

Answer *all* questions.

प्रश्नानां सर्वेषात्तरं संस्कृतेनैव प्रदेयम् –

1. यथेच्छं प्रश्न-चतुष्टयं समाधेयम् – 4×2

(क) शतपथब्राह्मणस्य नामकरणे किं वीजम्?

(ख) 'शतपथब्राह्मणम्' कस्मिन् वेदेऽभूत्त्कम् ? तस्य उपलभ्यमानं शारवाद्वयं किम्?

(ग) केनोपनिषदः प्रथमो मन्त्रः कः

(घ) 'प्रतिबोधविदितं मतममृतत्वम्' – इत्यत्र 'बोध' – पदस्य अर्थः कः?

(ङ) नचिकेतसः पित्रा कृतः यागविशेषः कः ? तस्य पितुः नाम किम् ?

(च) कठोपनिषद् कस्मिन् वेदे उपलभ्यते ? अस्मिन् वेदे कति शाखाः वर्तन्ते?

(छ) 'सूर्यस्य पश्य श्रेमाणं–' कं प्रति कस्मिन् प्रसङ्गे कस्योक्तिरियम् ?

(ज) ऐतरेयब्राह्मणस्य नामकरणे किं कारणम् ?

2. यथेच्छं चतुष्टयं व्याख्येयम् – 4×4

(क) अहरहः स्वाहा कुर्याद्वा काष्टात् तथैतं देवयज्ञं समाप्नोति।

अथवा

पुष्पिण्यौ चरतो जङ्घे भूष्णुरात्मा फलग्रहिः।

शेरेऽस्य सर्वे पाप्मानः श्रमेण प्रपथे हतश्चरैवेति॥

(ख) यत् प्राणेन प्राणिति येन प्राणः प्रणीयते।

तदेव ब्रह्म त्वं विद्धि नेदं यदिदमुपासते॥

अथवा

नाहं मन्ये सुवेदेति नो वेदेति वेद च।

यो नस्तद् वेद तद् वेद नो न वेदेति वेद च॥

(ग) पीतोदका जग्धतृणा दुग्धदोहा निरिन्द्रियाः।

अनन्दा नाम ते लोकास्तान् स गच्छति ता ददत्॥

अथवा

अनुपश्य यथा पूर्वे प्रतिपश्य तथाऽपरे।

सस्यमिव मर्त्यः पच्यते सस्यमिवाजायते पुनः॥

(घ) 'हैमवत्युपाख्यानम्' – टीका लिख्यताम्।

अथवा

'नचिकेतसा प्रार्थितः प्रथमवरः' – टीका लेख्या

3. यथानिर्देशं समाधेयम् –

(क) केनोपनिषदमवलम्ब्य ब्रह्मतत्त्वम् आलोच्यताम्। 2×8

अथवा

कठोपनिषदमवलमब्य आत्मतत्त्वं निरूप्यताम्।

(ख) रोहिताजिगर्तयोः कथोपकंथनं यथाग्रन्थमालोच्यताम्।

अथवा

के पञ्च महायज्ञाः? तेषां महासत्रत्वे कारणं किम्। तेषु सफलं ब्रह्मयज्ञस्वरूपं निरूप्यताम्।